

Тајанствене сеобе Београдске Богородице

15.12.2015. - Каква је судбина чудотворне иконе Мајке Божје, заштитнице српске престонице. Легендарно дело Светог Луке "крије" ризница Васељенске патријаршије. Црква и непроцењиве српске иконе спаљене у Истанбулу пре 60 година.

Црква Београдске Богородице и непроцењиве српске иконе изгореле су пре 60 година у Истанбулу током турског погрома над Грцима и православним светињама. То је осујетило намеру академика Александра Дерока да истражи цркву коју су у османској престоници подигли јунаци одбране Београда 1521. године. Током кратке посете 1953, он је утврдио да је Београдска Богородица у Цариграду била близнакиња престоничке средњовековне саборне цркве. Митрополијски храм Успења Пресвете Богородице био је надалеко чувен по својој чудотворној икони Мајке Божје, заштитнице града, коју је насликао Свети Лука.

Дероко је ишао трагом великог историчара Стојана Новаковића, који је 1898. обишао места где су живели цариградски Срби: село Београд на периферији Истанбула и Београдско насеље недалеко од Златне капије у древном Теодосијевом зиду Константинопоља. Ту их је доселио 1521. султан Сулејман после освајања Београда. Поштедео их је јер се угарска посада предала да би сачувала животе, док су Срби из унутрашње тврђаве Горњег града давали огорчен отпор још два дана. У дневнику Сулејмановог похода забележена је наредба да се ови "ратници одведу у Цариград под стражом".

- Ови пресељеници су по допуштењу султановом, из Београда понели и своје светиње: мошти Свете Петке, мошти царице Теофаније и икону Мајке Божје, живописану руком Светог јеванђелисте Луке - забележио је Новаковић. - Београдске пресељенике, због светиња које су носили, у Цариграду су дочекали патријарх, православно свештенство и мноштво народа.

СЛАВНА И НА ЗАПАДУ

Икона Богородице Београдске је уживала велики култ и на Западу, где се веровало да лечи од куге, забележили су средњовековни хроничари. У Угарској је једно време владало веома живо уверење да су угарски војници из Београда 1521. донели чудотворну икону. Мирјана Татић-Ђурић је забележила предање да је икона пренета у Печуј, где је проплакала пред Ракоцијеву буну: - Затим је ова икона, прослављена као чудотворна, по налогу Леополда Првог убрзо пренета у Беч, већ 1697, где је доживела велику пошту, и најзад пред Први светски рат поново проплакала.

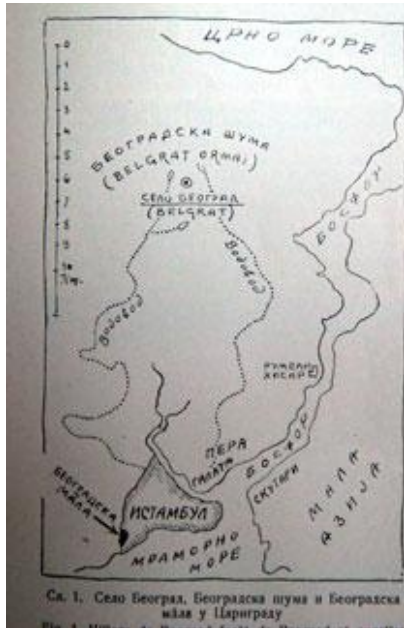
Новаковић се надао да ће у Београдској цркви у Цариграду наћи чудесну икону којој је краљ Драгутин подигао саборну цркву. Наиме, Београд је постао српска престоница у време његовог Сремског краљевства, а архиепископ Данило Други је оставио сведочанство о богородичином култу описујући посету краљице Симониде својој јетрви краљици Кателини:

- И ту, у великој Саборној цркви митрополијској поклониле се са умиљенијем чудотворној икони Пресвете Богородице. Сви који су их видели дивили су се њиховом изгледу, тако да је ваистину било видети њихов одлазак украшен царским оделом и златним појасима бисером и драгим камењем: пурпури царски и багранице бацали су зраке светлећи се као многи цветови.

Икона Богородице Београдске не помиње се у веку после Драгутинове смрти, кад се за власт над Београдом боре угарски и српски владари. Васкрсава кад на рушевинама деспот Стефан Лазаревић подиже нову престоницу и у оснивачкој повељи записује: "Наћох најкрасније место од давнине, превелики град Београд, који је по случају разрушен и запустео, саздах њега и посветих Пресветој Богородици."

- На исти начин је и византијска престоница још од самог почетка била посвећена Богородици, што није као паралела промакло ни префињеном Деспоту Стефану нити његовом ученом биографу Константину Философу, који је детаљно описао цркву Београдске митрополије у којој се чувала чудотворна икона - наглашава се у анлизи чувене историчарке уметности Мирјане Татић-Ђурић.

- Он истиче да су кнегиња Милица и Јефимија, одлазећи Бајазиту "разумно свршиле све своје потребе помоћу Богородице на коју и положише све своје наде".

Дерокова мапа на којој су приказани село Београд на периферији Истанбула и Београдско насеље недалеко од Златне капије / Фрагменти украса цркве

Београд је 1427. после смрти Високог Стефана уступљен Угарској. Угарски војници и већинско српско становништво одбијају неколико османских опсада, све до Сулејмановог похода.

- Велики број страних и домаћих извора износи догађаје о трагичном паду Београда 1521. које је читава Европа доживела као рушење хришћанског света - наводи Мирјана Татић-Ђурић.

- Маса Београђана расељена је у Цариград носећи у дугим поворкама своје реликвије, а међу њима и икону Богородице Београдске. Млетачки посланик у Цариграду Тома Контарини коментарише догађаје сведочећи о икони Богородице коју је сликао Свети Лука, а то исто тврди и француски путописац Мишел Бодије.

Олтарски простор у Истанбулу после пожара 1955.

Чудотворна икона се после тога више не помиње, а Новаковић се 1898. надао да је можда сачувана у цркви Београдског насеља. Он разочарано бележи да у њему нема Срба, јер су се потомци храбрих бранилаца Београда с временом хеленизовали, а оне који су то одбили Турци су раселили.

- Од старих становника и њихове народности нема никаква трага. Од свих светиња што су их, по свима сведоџбама, донели овамо Београђани од 1521, свештеници сада показују само четири престоне иконе, за које стоји предање да су донете из Београда. Лако се, на први поглед, видело да су иконе старинске. На престаној икони до левих врата има одозго српско-словенски натпис Свети Николај.

Академик Дероко је утврдио да ове иконе потичу из 1539, кад је црква подигнута, и да је "образ Богомајке" највероватније копија чудотворног оригинала. У просторији крај храма открио је старије српске иконе, али их није проучио током кратке посете, јер за његово истраживање тадашњи режим није показао интересовање. Кад је дошао други пут, затекао је само згариште. Судбина оригиналне иконе Богородице Београдске остала је тајна до данашњих дана. Мирјана Татић-Ђурић је веровала да се она може пронаћи у ризници Васељенске патријаршије, када би је неко тражио.

Б.Субашић,
Новости